

Protokoll 8/2023

fört vid Skönhetsrådets delegerade i plan- och bygglovsärenden, naturvårdsärenden samt kulturvårdsärendens sammanträde måndagen den 20 november 2023 kl. 13:30-16:40, Samuel Owen, Hantverkargatan 3D

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande
Leif Bolter
Katarina Borg §§2-6
Elisabet Jermsten
Desirée Johansson
Måns Lönnroth §§1-5
Monica Muro de Santa Cruz
Helena Nilsson Lannegren
Catharina Nolin
Knut Weibull
Monica Hector Protokollförare
Susanne Höglin Handläggare
Henrik Nerlund Sekreterare
Daniel Vult von Steyern
Ulrika Egerö Föredragande §2
Frida Granbom Föredragande §3
Sara Vinterhav Föredragande §3
Klara Eklind Föredragande §4
Ronald Carter Föredragande §5
Maria Borup Föredragande §6

Paragraf §§1-6

Sekreterare Monica Hector

§ 1 Dagordning

Beslut

Anmälde ledamot M Lönnroth att han p.g.a. jäv inte kommer att delta då planförslaget för Årsta 1:1 m.fl., område vid Valla torg, hanteras. Beslöts uppta ärenden till behandling enligt föredragningslistan.

§ 2 Förändring av naturmark när staden växer, information från Ulrika Egerö, ekolog på strategiska enheten på stadsbyggnadskontoret

Skönhetsrådet hade begärt information från stadsbyggnadskontoret om förändring av naturmark när staden växer. Ulrika Egerö, ekolog på strategiska enheten, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2023/228

Beslut

Ordförande tackade Ulrika Egerö för informationen och överlämnade boken om Skönhetsrådet - "Skönhet, nytta och beständighet" då Ulrika efter många år i stadens tjänst inom kort avgår med pension.

Lades ärendet till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Redogjorde Ulrika Egerö för hur hon som ekolog på stadsbyggnadskontoret under de senaste två decennierna försökt följa upp hur mycket av stadens gröna mark som ianspråktagits. Sociotopkartan utgör ett underlag att utgå ifrån när man försöker göra beräkningar av förändringar. Även satellitbilder kan fungera som underlag vid sammanställning av stadens förändrade markanvändning. Det finns dock inga helt säkra sätt att mäta förändringarna eftersom vissa kan vara tillfälliga under t.ex. byggsleden. Generellt sett är dock tillgången på grön mark god i Stockholm, även om staden inte lever upp till EU:s riktlinjer om att 30% av den totala arealen bör vara grönyta. Av stadens mark används 32% till urban gråstruktur, 36% urban grönstruktur och 32% av naturmark. Av det som betecknas som skyddad landareal utgörs 11% av natur- och kulturmark, 4% är strandskyddad och ca 7% utgörs av Nationalstadsparken. Totalt 3737 ha som i sin tur innebär 20% av stadens markinnehav är grön. Att respektive procentsats för de tre områdena tillsammans blir mer än

20% förklaras av att en del utgörs av strandskydd i Nationalstadsparken.

Kommunfullmäktige fattade 2021 beslut om att ge ett uppdrag till ansvariga nämnder om att göra förändringsanalyser med uppföljning avseende stadens markanvändning. På sikt kommer därför informationen om ändrad markanvändning i staden att förbättras.

§ 3

Samråd för tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö

Genom remiss hade Region Stockholm, förvaltning för utbyggd tunnelbana, begärt Skönhetsrådets yttrande över Samråd för tunnelbana mellan Fridhemsplan och Älvsjö. Sara Vinterhav och Frida Granbom, region Stockholm, förvaltning för utbyggd tunnelbana, redogjorde för ärendet.

SR 2023/241

Beslut

Bordlades ärendet till nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Samrådet avser ny tunnelbanelinje mellan Fridhemsplan och Älvsjö. I samrådet redovisas stationernas läge i förhållande till befintliga tunnelbanestationer vid Fridhemsplan och Liljeholmen samt ungefärliga lägen för de planerade uppgångarna för de fyra helt nya stationerna längs linjen, d.v.s. Årstaberget, Årstafältet, Östberga och Älvsjö. Vid Fridhemsplan kommer redan befintliga uppgångar att användas, likaså vid Liljeholmen men där planeras även en komplettering i form av en hisshall med placering i nordost, mot Trekantsparken. Sektioner över varje station visar på vilket markdjup respektive perrong planeras ligga och hur resande ska ta sig mellan perrong och biljetthall med rulltrappor och hissar. I samrådet ingår också de arbets- och servicetunnlar som dels behövs under byggperioden men i förlängningen även för underhåll av tunnelbanelinjen framgent. I föredragningen av ärendet lyftes särskilt de två alternativa lägen vid Rålambshovsleden respektive Lindhagens plan som är aktuella för station Fridhemsplan.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/241-6 Lasanvisning-samrad-2
- SR 2023/241-2
Samrådsfolder_Tunnelbana_till_Alvsjo_TGA (1)
- SR 2023/241-1 Samrådsunderlag miljöprovning

- SR 2023/241-4 Preliminär miljökonsekvensbeskrivning järnvägsplan
- SR 2023/241-5 PM arbets- och servicetunnel Fridhemsplan
- SR 2023/241-7 Gestaltningprogram järnvägsplan samrådshandling
- SR 2023/241-3 Preliminär planbeskrivning järnvägsplan

§ 4

Älvsjö 1:1 m.fl. vid Hagsätra IP, förslag till detaljplan, 2023-01148

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Älvsjö 1:1 m.fl. vid Hagsätra IP, förslag till detaljplan, 2023-01148. Klara Eklind, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2023/229

Beslut

Beslöts tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om minskat intrång i Kolbottens naturområde samt bearbetning av takgestaltning och gavlar.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplanen syftar till att uppföra en ny kombinerad is- och idrottshall invid Hagsätra IP. Byggnaden föreslås uppföras i två våningar ovan mark samt källarvåning. Nordväst om planområdet ligger ett kuperat skogsområde, Kolbotten, som har höga naturvärden. Strax intill planområdet passerar Nynäsbanan som utgör transportled för farligt gods och transporterar både pendeltågstrafik och godståg. På platsen finns en idag nedlagd isrink samt en av Stadsmuseets gulklassad servicebyggnad som kommer att rivs i och med planens genomförande.

Delegerade ansåg att förslaget är fint utformat och väl inpassat i terrängen. För att ge förslaget en gestaltningsmässig spets samt förstärka relationen med Hagsätra IP vore det intressant om byggnadens gavlar kunde ta upp arenans mjukare form. Intrånget i den södra och västra delen av Kolbottens naturområde bör hållas tillbaka så mycket som möjligt, t.ex. genom en något smalare byggnad. Det är också viktigt att tillräckliga skyddsåtgärder för träd vidtas under byggskedet och här är varje meter betydelsefull. Den

särskilt skyddsvärda tallen kommer med nuvarande gränsdragning troligen inte att överleva byggskedet då den hamnar för nära plangränsen. Gällande takutförningen såg delegerade gärna en annan lösning än sadeltak. Avslutningsvis är solceller, både på tak och på fasad, enligt delegerades mening intressanta att undersöka som gestaltungsgrepp.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/229-16 Samrådsbrev
- SR 2023/229-14 Planbeskrivning samråd
- SR 2023/229-3 Utredning _ Skyfallsutredning Hagsätra IP
- SR 2023/229-4 Utredning _ Risktekniskt utlåtande avseende Hagsätra IP
- SR 2023/229-15 Underlag _ Hagsätra och Rågsved kulturmiljöanalys
- SR 2023/229-17 Plankarta samråd
- SR 2023/229-5 Utredning _ Riskbedömning detaljplan Hagsätra idrottshallar
- SR 2023/229-6 Utredning _ PM Mobilitetsutredning
- SR 2023/229-7 Utredning _ Hagsätra IP Geotekniskt PM
- SR 2023/229-8 Underlag _ SVA-PM Områdesanalys
- SR 2023/229-9 Utredning _ Ekologiutredning
- SR 2023/229-10 Utredning _ Dagvattenutredning Hagsätra IP
- SR 2023/229-11 Underlag _ SVA-PM Projekt mål
- SR 2023/229-12 Beslut avseende delning av detaljplan
- SR 2023/229-2 Utredning _ Miljöteknisk markundersökning
- SR 2023/229-13 Underlag _ SVA-PM Effektmål

§ 5

Liljeholmen 1:6 och del av Liljeholmen 1:1. förslag till detaljplan, 2022-08304

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Liljeholmen 1:6 och del av Liljeholmen 1:1. förslag till detaljplan, 2022-08304. Ronald Carter, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.
SR 2023/236

Beslut

Besluts tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om att den nya byggnaden både förhåller sig till kommande bebyggelse inom kvarteret och stadsutveckling runt Södertäljevägen.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget syftar till att uppföra en ny fördelningsstation i Liljeholmen. Den befintliga fördelningsstationen från 1970-talet är i behov av modernisering och utbyggnad för att möta en ökad efterfrågan på elektricitet i och med planerad bebyggelse inom det kommande planprogrammet för Södertäljevägen.

Det aktuella området består av en varierad miljö med byggnader från många olika epoker. Den förslagna fördelningsstationen har inspirerats både gällande gestaltning och fasadmateriell, av de elstationer som byggdes under 1900-talet som exempelvis Station Liljeholmen vid Nybohovsbacken som idag är kontor. Byggnaden föreslås gestaltas med puts, tegel och plåt.

Delegerade uppskattade den tydliga och karaktärsfulla gestaltningen samt materialvalet tegel och finner att man hittat en intressant fasadbearbetning med inspiration av byggnader från många olika epoker. Det är viktigt att byggnaden håller hög kvalitet som både fungerar som en solitär men också inom den kommande kvarterbebyggelsen.

Förslaget presenteras inte som en del av det kommande programmet för Södertäljevägen men delegerade utgick från att planförslaget kommer att fungera inom den kommande bebyggelsen.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/236-6 Samrådsbrev
- SR 2023/236-9 Planbeskrivning samråd
- SR 2023/236-2 PM Geoteknik
- SR 2023/236-3 Plankarta samråd
- SR 2023/236-4 Översiktligt PM Geoteknik
- SR 2023/236-5 Trädinventering
- SR 2023/236-7 Markteknisk undersökningsrapport
- SR 2023/236-8 Magnetfältsutredning
- SR 2023/236-10 Dagvattenutredning
- SR 2023/236-11 Markföroreningar

§ 6**Årsta 1:1 m.fl., områden vid Valla torg, förslag till
detaljplan, 2020-13373**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Årsta 1:1 m.fl., områden vid Valla torg, förslag till detaljplan, 2020-13373. Maria Borup, plankonsult, redogjorde för ärendet.

SR 2023/234

Beslut

Beslöts avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form och anser att platsen bör utvecklas utifrån dess dignitet som central nod i södra Stockholm. Valla gärdes arkitektoniska egenart bör respekteras och tillägg göras utifrån en analys som ser till hela områdets förutsättningar.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Planförslaget innebär en nära nog total omdaning av området runt Valla torg i Årsta, där det befintliga torget med dess byggnader rivs samtidigt som i huvudsak höga punkthus och lameller uppförs i dess ställe. De tillkommande byggnaderna, med omkring 300 bostäder, utmanar den befintliga skalan genom att genomgående övertrumfa höjder och fotavtryck samt bryta planmönster.

Stadsplanen för grannskapsenheten Valla gärde antogs 1959 och består av 18 parställda punkthus i 14 våningar samt åtta lägre lameller grupperade i ett grönt landskap längs den plana Sandfjärdsgatan. I områdets mitt där gatan kröks i en chikan ligger två lägre paviljongbyggnader för centrumändamål och ett torg. Flera byggnader, bland dem paviljongerna, ritades av arkitekt Paul Hedqvist. Valla gärde sammanfattar grannskapsenhetens för- och nackdelar: dels ett tydligt avskilt grannskap med stark egen identitet och dels ett för litet upptagningsområde för god lokal service. Sedan år 2000 när tvärbanan öppnade sin station på den nedlagda slakthusbanan har området fått större tillgänglighet till hela Stockholms stadsområde och Valla torg utgör därmed en utvecklingsbar nod i den nära ytterstaden.

Förslaget till detaljplan visar mycket låg förståelse för såväl den befintliga miljöns stadsbildsvärden som dess framtida möjlighet att utgöra en central knutpunkt i södra Stockholm. Den befintliga relationen mellan byggnader består i en rytmisk upppejning av hög-

och lågdelar som i förslaget bryts sönder och resulterar i ett virrvarr av olika former som i skala brutalt bryter mot Valla gårdes identitet. Delegerade ansåg att förslaget helt behöver arbetas om med utgångspunkt i platsens dignitet i det större stadssammanhanget. Den viktigaste stadsplaneuppgiften vid Valla torg är att nordsydligt sammanlänka det äldre Årsta med det nya Årstafältets bebyggelse. Tvärbanestationen ger mycket goda förutsättningar för en framtida miljö som befolkas under dygnets alla timmar om stadsrummet görs tillgängligt, trivsamt och tryggt. De tidigare planer som funnits för en sammanlänkande gata via Rämensvägen mot Årstafältet, som möter järnvägen i plan vid ett välgestaltat torg bör utgöra utgångspunkt. En sådan lösning ger så stora nya värden till stadsdelen att det går att argumentera för att flytta och bebygga det befintliga torget. Dessutom fredas Kyrkparken och gångstråket kan utgöra alternativ till gatan för rörelse i stadsdelen.

Vidare bör utvecklingen med nya bostäder i stadsdelen göras genom att se till Valla gårde som helhet. Stor potential finns att bygga betydligt fler bostäder än de föreslagna genom ett helhetsgrepp. I en sådan områdesplanering kan också andra viktiga frågor lyftas som t.ex. framtidens parkerings- och mobilitetslösningar. Genom en samordning av dessa kan befintliga ytparkeringar tas bort och mer grönska eller bebyggelse stärka gaturummet runt Sandfjärdsgatan.

Delegerade önskade understryka att Stockholms stad inte har råd att försumma centrala platser i ytterstaden som i det föreliggande förslaget. Liksom Skönhetsrådets kritik i det uppmärksammade planförslaget för kvarteret Cikadan i skärningspunkten mellan Johanneshov och Hammarbyhöjden bör staden, i översiktsplanens anda, i större utsträckning ta tillvara möjligheterna att skapa sammankopplande rum som respekterar stadsdelarnas egenart.

Handlingar i ärendet

- SR 2023/234-9 Samrådsbrev
- SR 2023/234-20 Planbeskrivning _ samråd
- SR 2023/234-4 Solstudier _ Vår-Höstdagjämnning _ kvarter 1
- SR 2023/234-19 Plankarta _ samråd
- SR 2023/234-28 Kulturmiljöanalys
- SR 2023/234-34 Konsekvensbeskrivning kulturmiljö
- SR 2023/234-6 Solstudie vårdagjämnning _ Kvarter 2
- SR 2023/234-7 Solstudier _ kvarter 1
- SR 2023/234-8 Solstudie juni _ Kvarter 2
- SR 2023/234-14 PM Vallastråket - Inventering av ekologiskt skyddsvärda träd
- SR 2023/234-27 Kvarter 3 Solstudier - juni 18.00
- SR 2023/234-29 Kvarter 3 Solstudier - juni 12.00
- SR 2023/234-30 Kvarter 3 Solstudier - juni 15.00
- SR 2023/234-31 Kvarter 3 Solstudier - juni 09.00

- SR 2023/234-3 Trafikbullerutredning, Vallastråket
- SR 2023/234-5 Skyfallsutredning Vallastråket
- SR 2023/234-10 ProjekteringsPM - Geoteknik
- SR 2023/234-11 Skyfallsutredning bilaga
- SR 2023/234-12 Skyfallsutredning bilaga 2
- SR 2023/234-13 PM Geoteknik, bilaga
- SR 2023/234-15 PM Geoteknik
- SR 2023/234-16 PM Geoteknik ritningar
- SR 2023/234-17 PM Dagvatten
- SR 2023/234-18 PM Geoteknik Bilagor MUR
- SR 2023/234-21 Mätning av vibrationer och stömljud
- SR 2023/234-23 Kvarter 3 Solstudier - mars 15.00
- SR 2023/234-24 Kvarter 3 Solstudier - mars 18.00
- SR 2023/234-25 Kvarter 3 Solstudier - mars 12.00
- SR 2023/234-26 Kvarter 3 Solstudier - mars 09.00
- SR 2023/234-35 Inmätning av Träd
- SR 2023/234-39.1 Planärende på samråd (2/2)
- SR 2023/234-2 Tekniskt PM Geoteknik Vallastråket
- SR 2023/234-22 Miljöteknisk markundersökning
- SR 2023/234-32 Flyghinderanalys (Luftfartsverket, 2023)
- SR 2023/234-33 Handelsutredning gatuplansverksamheter Valla Torg
- SR 2023/234-36 Dagvattenutredning Vallastråket (Norconsult 2023)
- SR 2023/234-37 Dagvattenutredning PM Wästbygg
- SR 2023/234-38 Dagvattenutredning Valla torg (Marktema 2022)

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Inga Margareta,Varg	2023-11-22
Monica Christina,Hector	2023-11-22
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2023-11-22